

ИЗВЕШТАЈ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ О КОНКУРСУ ЗА ИЗБОР *ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА* ЗА УЖУ НАУЧНУ ОБЛАСТ *ОПШТА ФИЛОЗОФИЈА*

Пошто смо одлуком Изборног већа Филозофског факултета од 04.04.2013. године изабрани у комисију за припрему извештаја о кандидатима за избор у звање ванредног професора за ужу научну област *Општа филозофија*, част нам је да о томе Већу поднесемо следећи извештај.

На конкурс се јавио само један кандидат – др **Миланко Говедарица**.

Биографски подаци и професионални развој

Др Миланко Говедарица је рођен 12. јуна 1963. године у Орловату. Гимназију је завршио у Зрењанину, а основне (1988.), магистарске (1997.) и докторске студије (2005.) из филозофије на Одељењу за филозофију Филозофског факултета у Београду. Магистрирао је с радом на тему *Аксиолошки аспекти у Маркузеовом схватању ероса*, а докторирао је с радом на тему *Филозофска анализа ирационалности: измењена стања свести и слабост воље*. Запослен је на Филозофском факултету у Београду од 1990., најпре као асистент-приправник на предмету *Историја и теорија марксизма*, а затим као асистент (од 1997.) и доцент (од краја 2005.) на предмету *Историја филозофије IV*. Крајем 2010. реизабран је у звање доцента. Више година је обављао дужност научног секретара Института за филозофију Филозофског факултета у Београду. Био је члан факултетске комисије за наставу (2007-2009.). Обављао је и дужности члана Савета Филозофског факултета (1998-2000.), као и члана Савета Универзитета у Београду (1995-1997.). Од 2004. – 2008. био је

главни и одговорни уредник часописа *Theoria*. Тренутно је члан Извршног одбора Српског филозофског друштва.

Миланко Говедарица је био стипендиста Универзитета у Чикагу (1998.). Учествовао је на бројним домаћим и међународним научним симпозијумима, између осталог, на скуповима о сломену источноевропског модела социјализма (Атина, 1995.), о проблему односа између духа и тела (Будимпешта, 1998.), о менталним феноменима (Дубровник, 2006.), о односу између мозга и личности (Грац, 2007.), о савременим филозофским темама (Ријека, 2007.), о критичкој теорији друштва (Бањалука, 2008.) и о филозофији психијатрије (Бирмингем, 2010.). Истраживачка тежишта његових радова тичу се критичке теорије друштва, феноменологије, егзистенцијализма, историје и теорије еротизма, филозофије психоанализе и филозофије духа. Био је ангажован на пројекту *Проблем експланаторног јазу у филозофији и науци*, а сада учествује у реализацији пројекта *Логичко-епистемолошки основи науке и метафизике*.

Успешно изводи наставу на свим нивоима студија. Иновирао је наставне програме на докторским и мастер академским студијама. Његова предавања се одликују интерактивним приступом и подстицањем критичког мишљења. Веома је активан и као ментор, а дијапазон и значај тема које он менторски покрива изузетно је широк. Поред тридесетак дипломских и завршних радова, једанаест пута је ментор за радове на вишим нивоима – докторском, магистарском или мастер нивоу. У пет наврата је био и члан комисија за одбрану докторских и магистарских теза. На студентским евалуацијама је добијао веома високе оцене (изнад 4.70).

Библиографија и анализа научних радова

1. „Ерос и ум код Маркузеа“, *Aletheia*, зборник радова студената Филозофског факултета, Београд, 1988.
2. „Филозофска схватања Карла Јасперса“, *У вихору*, Зрењанин, јуна 1989.
3. „Проблем човековог интегритета“, *Марксистичка мисао*, Београд, 3-4/1989.
4. „Маркс и (не)могућност разотуђења“, *Марксистичка мисао*, Београд, 6/1989.
5. „Батај и проблем човекове слободе“, *Савременик*, Београд, 11-12/1989.
6. „Батајево схватање слободе“, *Трећи програм Радио Београда*, емитовано 3. маја 1989.
7. „Развлашћивање сексуалне револуције“, *Гледишта*, Београд, 1-2/1990.
8. „Рајх и Маркузе о еманципаторском потенцијалу сексуалности“, *Улазница*, Зрењанин, 130/1991.
9. „Слобода као бесциљност“, *Студент*, Београд, 4/1993.
10. „Превратнички потенцијал женског“, *Студент*, Београд, 8/1994.
11. „Ерос и политичка индоктринација“, *Студент*, Београд, 9/1994.
12. „Да ли су ум и ерос комплементарни?“, *Студент*, Београд, 10/1994.
13. „Филозофија, утопијско мишљење и могућности левице“, *Перспективе левице*, зборник, Београд, 1995.
14. „На цивилизацијској раскрсници човечанства“, *Политика*, Београд, 14.09.1995.
15. „Левица и савремени свет“, *Студент*, Београд, 41/1995.
16. „Ерос, сексуалност и танатос“, *Theoria*, Београд, 3/1996.
17. „Филозофски аспекти историјског искуства једне политичке партије“, *Зборник*, 3, Центар за друштвену теорију и комуникацију, Београд, 1997.
18. „Естетска димензија и еротски квалитет“, *Филозофски годишњак*, Београд, 11/1998.
19. „Идеолошки аспекти сукоба“, *Нова српска политичка мисао*, Београд, 1999.
20. „Ирационалност као измењена свест“, *Трећи програм Радио Београда*, емитовано у циклусу од 5 емисија, 6-10. августа 2001.
21. „Свест и лични идентитет“, *Theoria*, Београд, 1-4/2002.
22. „О разумљивости слабости воље“, *Theoria*, Београд, 3-4/2005.
23. *Филозофска анализа ирационалности: измењена стања свести и слабост воље*, Мали Немо, Панчево, 2006.
24. „Аристотелово објашњење акрасије“, *Свеске*, Панчево, 80/2006.

25. „Philosophical Analysis of Irrationality: Altered States of Consciousness and Weakness of Will“, саопштење на међународном научном скупу штампано у изводу, *Gehirne und Personen – Abstracts*, Грац, 7-9. јуна 2007.
26. „Philosophical Analysis of Irrationality“, саопштење на међународном научном скупу штампано у изводу, *Contemporary Philosophical Issues – Abstracts*, Ријека, 14-15. јуна 2007.

У последњих пет година:

27. „Ничеов модел интерпретације филозофске традиције“, *Theoria*, Београд, 3/2008.
28. „Еротска слобода у филозофији Жоржа Батаја“, *Theoria*, Београд, 2/2009.
29. „Логика свести и нови материјализам“, *Theoria*, Београд, 4/2009.
30. „Психоанализа у критичкој теорији друштва“, у: *Критичка теорија друштва* (зборник), Бања Лука, 2010. Текст представља редиговану и целовиту верзију саопштења поднетог 18. децембра 2008. на научном скупу од националног значаја, о Франкфуртској школи, одржаном у Бања Луци.
31. „Realism and anti-realism in the philosophy of psychiatry“, *Theoria*, Београд, 2/2012. Текст представља редиговану и целовиту верзију саопштења поднетог 8. јуна 2010. на међународном научном скупу о филозофији психијатрије, одржаном на University of Birmingham (UK).
32. „Ерос, традиција и савременост“, *Трећи програм*, Београд, 155/III-2012.
33. *Филозофија психоанализе: компатибилност сцијентизма и херменеутике*, Српско филозофско друштво, Београд, 2013.

Пошто су за избор-унапређење у звање ванредног професора релевантни радови у последњих пет година, усредсредимо се на њихову анализу.

У тексту „Ничеов модел интерпретације филозофске традиције“ разматра се Ничеов однос према филозофској баштини. Иако сам Ниче није систематски уобличио и експлицирао властиту методологију историјско-филозофских истраживања, Говедарица показује да је пажљивим анализирањем релевантних фрагмената овог мислиоца могуће реконструисати његов модел интерпретације филозофске традиције. Ову тему аутор сматра важном како из

начелних историјско-филозофских разлога, тако и из угла утицаја Ничеовог модела на херменеутичку и деконструктивистичку методологију у савременој континенталној филозофији. Према Говедарици, смисао Ничеове интерпретације и критике рационалистичке метафизике састоји се у емфатичном промовисању стваралачког мишљења, које захтева напуштање објективизма и креативно преиначавање туђих филозофема, односно, подређивање интерпретираног виталним интересима интерпретатора. Објашњавајући да се на овај начин редефинише улога историје филозофије – као и филозофије у целости – у правцу одустајања од претензије да се сазна објективна истина, аутор оцењује да резултати Ничеовог преусмеравања (историје) филозофије ка лечењу наводно декадентне рационалистичке културе нису задовољавајући, како у смислу индивидуалне судбине овог мислиоца, тако и у контексту колективне историје западног човека.

У тексту „Еротска слобода у филозофији Жоржа Батаја“, Говедарица преиспитује смисао и могућност еротске слободе, као једно од кључних питања у делу овог француског мислиоца, који је пресудно утицао на развој постструктурализма и постмодерне филозофије двадесетог века. При томе, аутор зналачки комбинује иманентну анализу Батајеве еротологије и експликацију значења еротског феномена у другим појмовним оквирима, феноменолошке (Финк) и критичко-теоријске провенијенције (Маркузе и други). Иманентном анализом демонстрира се то да Батајев еротизам имплицира једну специфичну визију еманципације, у којој Говедарица препознаје ничеанску инверзију традиционалног филозофског разумевања слободе. У контрапункту према овој концепцији у тексту се разматрају и неке другачије идеје Финка и Маркузеа, које доводе у сумњу батајевско поистовећивање еротског насиља и слободе. На основу оваквог контрастирања, Говедарица изводи закључак да постоји равнотежа између *pro et contra* аргумената у

погледу тезе о иманентној слободи еротског искуства, што значи да је разматрано питање херменеутички отворено, тј. подложно различитим и подједнако прихватљивим тумачењима.

Текст „Логика свести и нови материјализам“ представља научну критику редуктивног схватања феноменолошког приступа у домену филозофије духа, свођења феноменологије на описивање квалитативне обојености искуства из перспективе првог лица. У њему Говедарица коментарише кључне идеје из зборника *Phenomenology and Philosophy of Mind* (eds. Smith D.W. and Thomasson A.L., Oxford, 2005), које се тичу разних специфичних питања о интенционалности, јединству свести, карактеру знања о властитом Ја и сличних проблема. Сматрајући да се суштина феноменологије састоји у концептуалној анализи, а не у експликацији приватности, аутор брани тезу о компатибилности и комплементарности хусерловске методологије и савремене материјалистичке филозофије духа.

У раду под насловом „Психоанализа у критичкој теорији друштва“ разматра се питање компатибилности психоаналитичког и критичко-теоријског појмовног оквира. Аутор разјашњава Адорнову и Маркузеову рецепцију психоанализе, односно, њихове критике разних покушаја ревидирања изворног значења психоаналитичке мисли. При томе, он излаже Адорнову тезу о неодвојивости психологије од социологије, као и Маркузеово схватање о политичкој актуелности Фројдовог учења. На примеру Маркузеове теорије о људским потребама, Говедарица показује да је могућа плодна примена психоанализе у истраживању комплексних процеса у савременом друштву. Сем тога, аутор потенцира одређене сличности између критичко-теоријске и Лаканове интерпретације Фројда, које се тичу редефинисања хуманизма и дубљег сагледавања дијалектике рационалности и ирационалности.

У тексту „Realism and anti-realism in the philosophy of psychiatry“, Говедарица критикује антипсихијатријску тезу о томе да лудило представља друштвену конструкцију, а не онтолошку реалност. Аутор не спори то да неки облици схизофреног искуства могу имати еманципаторске ефекте по развој личности, али показује да из овога не следи непостојање схизофреније као патолошке реалности, као менталне болести. Он објашњава да је нереалистичност или недостатак тестирања реалности иманентно својство психотичног искуства, али да је с друге стране несумњива реална подлога таквог психичког стања, како у погледу биолошке патогенезе, тако и у погледу поремећаја у семиотичкој сфери. У овом контексту, Говедарица разматра како антипсихијатријске идеје Дејвида Купера, Роналда Ленга и Томаса Саса, тако и критике на њихов рачун од стране Лорија Резнека, Вадима Рудњева и других.

У тексту „Ерос, традиција и савременост“ разматрају се кључне историјске трансформације у нашем разумевању еротског искуства. При томе, аутор полази од тезе да је ерос транс-филозофска тема, сматрајући да је филозофски приступ овом феномену супериоран у односу на друге дисциплине, али да је неопходно и његово превазилажење у правцу сагледавања ширег духовног контекста историјског развоја човечанства. Говедарица посебну пажњу посвећује обликовању ероса у култури старих Грка и унутар хришћанског света, показујући да је хеленско искуство имало интегралан карактер, за разлику од редуктивних обележја хришћанско-аскетске и савремене атеистичко-хедонистичке артикулације еротских потреба.

У својој новој књизи *Филозофија психоанализе: компатибилност сцијентизма и херменеутике*, Говедарица испитује оправданост Фројдовог комбиновања објективистичко-сцијентистичког и субјективистичко-херменеутичког модела мишљења, односно, природнонаучне и духовнонаучне методологије у проучавању менталног живота.

Насупрот распрострањеним критикама Фројда и инкомпатибилистичким позицијама филозофских истраживача психоанализе, аутор заступа тезу о компатибилности узрочног објашњења и симболичког тумачења људског понашања. Књига је рашчлањена на уводни део, три централна поглавља и закључна разматрања.

У кратком уводу формулише се проблем и најављују се главне линије разматрања која следе. Друго поглавље је посвећено излагању филозофских идеја самог Сигмунда Фројда. Аутор показује да је аустријски теоретичар тежио томе да психоанализу изгради као природну науку, али такву природну науку у којој ће и метода тумачења (снова, слободних асоцијација, симптома) заузимати веома важно место. Кроз пет одељака обрађена су онтолошко-антрополошка полазишта Фројдове психоанализе, његова епистемолошка и методолошка уверења, као и његово разумевање односа између менталистичког и физикалистичког појмовног оквира. При томе, анализирајући списе из различитих периода у Фројдовом мисаоном развоју, аутор износи и неке критичке примедбе, које се тичу одређених нескладности и противречности у појединим варијантама учења оснивача психоанализе.

Треће поглавље се односи на становиште Јиргена Хабермаса, чија је критичко-теоријска и херменеутичка рецепција Фројдовог учења послужила као представник континенталне оријентације у филозофији психоанализе. Аутор излаже Хабермасову критику Фројдовог наводно погрешног сцијентистичког и природнонаучног разумевања властите теорије, објашњавајући тезу немачког филозофа о психоанализи као херменеутичкој дисциплини. Кроз четири одељка иманентно се тумаче погледи овог филозофа на веома сложене филозофске и метапсихолошке проблеме, као што је питање о смислу психоаналитичке

саморефлексије. При томе, аутор изоштрава Хабермасову позицију, о којој ће се касније критички расправљати у конфронтацији с аналитичким/англосаксонским приступом.

У четвртом поглављу као типичан представник аналитичког стила мишљења у домену филозофије психоанализе изабран је Адолф Гринбаум, који је две књиге и више чланака посветио разјашњавању методолошког статуса психоанализе из англосаксонског, емпиристичког или сцијентистичког угла. Сматрајући је најутемељенијом критиком херменеутичке реконструкције психоанализе, аутор излаже реафирмацију Фројдовог сцијентистичког саморазумевања од стране овог америчког филозофа. Кроз четири одељка овде се, поред критике Хабермаса, разматра и Гринбаумова сцијентистичка интерпретација и оспоравање појединих елемената психоаналитичког учења, уз испитивање специфичних реформулација Фројдових концепција, које омогућавају њихово непосредно искуствено проверавање.

У закључном поглављу излажу се критичке примедбе на неке једностраности у Хабермасовим и Гринбаумовим схватањима, као и ауторово компатибилистичко становиште о филозофији психоанализе. Испољавајући већу наклоност према схватањима америчког филозофа, он објашњава да се компатибилистичка позиција може одредити и као позиција флексибилног сцијентизма, што представља иманентно оправдање за његово кориговање неких Гринбаумових ригидних погледа на психоанализу. Кроз четири одељка изнети су ауторови властити ставови и о бројним специфичнијим питањима у вези са нашим менталним животом, као што су међузависност узрочности и интенционалности, каузална улога симболизације или однос између менталног здравља и менталне болести.

Ова књига представља Говедаричин најзрелији научни рад до сада. У њој су обрађена нека важна филозофска и интердисциплинарна теоријска питања, која се тичу суштинског јединства научног сазнања. Доследно заступајући позицију нередуктивног физикализма у домену филозофије психоанализе, аутор је демонстрирао значајну прецизност у аргументацији, као и вештину тумачења психоаналитичке теорије и супротстављених филозофских приступа у односу на њу. При томе, правећи јасну разлику између онтолошког и епистемолошког смисла физикализма, он је пружио драгоцен допринос филозофском разјашњавању универзалног значаја узрочности, показавши да истраживање узрочно-последичних односа представља окосницу свих облика научног сазнања, па и оних у домену психологије и такозваних духовних наука уопште.

Закључак и предлог

На основу задовољених законских, универзитетских и факултетских критеријума у погледу структуре и квалитета научних радова објављених у претходних пет година, на основу ангажованости у настави на свим нивоима студија и веома високих оцена на студентским евалуацијама, на основу обима и интензитета менторског рада, на основу учешћа у реализацији научних пројеката, као и на основу свих других садржаја у његовој целокупној досадашњој професионалној активности, можемо са задовољством предложити Изборном већу Филозофског факултета да **др Миланко Говедарица** буде изабран у звање ванредног професора за ужу научну област *Опита филозофија*.

Београд, 22. априла 2013.

Др Милош Арсенијевић, редовни професор

Др Драго Ђурић, ванредни професор

Др

Здравко Мунишић, ванредни професор у
пензији